

BESLUT
2025-08-27

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 14 maj 2025

Saken

Omställningsstudiestöd,
etableringsvillkor

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 47 § andra stycket i lagen om omställningsstudiestöd inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om omställningsstudiestöd under perioden den 1 september 2025 – 1 september 2026.

CSN begärde kompletterande uppgifter från NN angående frågan om han uppfyller villkoret om tillräcklig etablering på arbetsmarknaden under fler än de 95 månader av kravet på 96 månader under de senaste 14 åren som CSN funnit vid uppgiftslämnande från Skatteverket och Försäkringskassan.

NN besvarade CSN:s begäran och redogjorde för sina årsinkomster för åren 2017 – 2025 samt bifogade ett antal lönespecifikationer.

CSN begärde åter kompletterande uppgifter från NN angående frågan om han uppfyller villkoret om tillräcklig etablering på arbetsmarknaden under fler än de 95 månader av kravet på 96 månader under de senaste 14 åren som CSN funnit vid uppgiftslämnande från Skatteverket och Försäkringskassan. CSN redogjorde även för sin bedömning av bifogade underlag.

NN inkom med en skrivelse och anförde följande. CSN har räknat 0 kronor för juni 2024, men han har avgångsvederlag med full betalning för sex månader, och det betyder att han har inkomst för denna månad. – NN bifogade underlag från arbetsgivare och tjänstgöringsintyg.

CSN avslog ansökan med följande motivering. Enligt de uppgifter CSN har tillgång till bedömer CSN att NN bara har uppfyllt villkoret om tillräcklig etablering på arbetsmarknaden under 95 månader under de senaste 14 åren. De 14 åren räknas i hans fall från dagen innan ansökan kom in till CSN. Enligt de uppgifter CSN har tillgång till har han, haft tillräckliga arbetsinkomster eller annan ersättning under färre än 96 månader de senaste 14 åren. NN har därför inte rätt till omställningsstudiestöd.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Som grund för sitt överklagande, menar han att beslutet bygger på felaktig bedömning av inkomsterna under år 2024. I april 2024 avslutade han sin anställning, efter en överenskommelse med arbetsgivaren. I samband med detta erhöll han ett avgångsvederlag motsvarande sex månadslöner, vilket utbetalades som en engångssumma. Detta vederlag avsåg perioden den 10 april – 12 oktober 2024. Enligt CSN kan endast inkomsten för april 2024 tillgodoräknas. Möjlighet till att tillgodoräkna sig andra ersättningar som inkomst av förvärvsarbete återfinns i 6 § förordningen om omställningsstudiestöd, uppräknningen bör inte anses vara uttömmande. Andra inkomster såsom avgångsvederlag bör också omfattas, avgångsvederlag ger även rätt till jobbskatteavdrag. Att denna ska anses som månadsinkomst talar även att A-kassan betraktar avgångsvederlaget som månadslön i sin bedömning av ersättning. Att avgångsvederlaget utbetalas som en engångssumma bör således inte föranleda att summan inte anses omfatta de framtida perioder som den är avsedd ersätta arbetstagaren för. Skulle avgångsvederlaget utgöra sex separata månaders inkomster fastställs månadsinkomsten till 31 700 kronor, vilket vida överstiger den minimala gränsen av 12,5 procent av inkomstbasbeloppet. – NN bifogade kopia av CSN:s komplettering och beslut, intyg från A-kassa, beslut från A-kassa, underlag från arbetsgivare, inkomstuppgifter samt lönespecifikation

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet. CSN bifogade även ett yttrande och anförde bland annat följande. Rätt till omställningsstudiestöd förutsätter att den studerande har haft tillräckliga inkomster av förvärvsarbete under minst 96 månader under en ramtid om 14 år, vilket är det så kallade etableringsvillkoret. Utifrån de uppgifter som CSN har hämtat så uppfyller NN villkoret om tillräcklig etablering på arbetsmarknaden under 95 månader under de senaste 14 åren. Avgångsvederlaget han har mottagit motsvarar 6 månadslöner och betalades ut som en engångssumma. Oavsett hur många månader ett avgångsvederlag motsvarar så utgår CSN från när NN har tagit emot arbetsinkomsten. Eftersom avgångsvederlaget betalades ut i sin helhet under april 2024, så bedömer CSN att inkomsten endast kan förläggas till april 2024. Det går inte att fördela ut inkomsten på en annan period än när faktiskt själva utbetalningen skedde. Avgångsvederlaget innebär också att NN har varit arbetsbefriad under den period som avgångsvederlaget avser. Att a-kassan gör sin bedömning gällande rätten till ersättning från dem påverkar inte CSN:s bedömning gällande om en person anses vara etablerad på arbetsmarknaden. Sammantaget kvarstår CSN vid sin tidigare bedömning. NN uppfyller etableringsvillkorets krav på minsta förvärvsinkomst under sammanlagt 95 månader under den 14-åriga ramtiden, det vill säga under perioden den 31 mars 2011 – 31 mars 2025. Han har därmed inte rätt till omställningsstudiestöd och CSN anser därför att överklagandet bör avslås.

NN har beretts tillfälle att komma in med synpunkter på CSN:s yttrande. NN lämnade följande synpunkter. Skatteverket har enligt gallringsrutiner inte längre bevarat hans inkomstdeklarationer för år 2017 och tidigare, han misstänker att detta är anledningen till att CSN inte har kunnat ta hänsyn till dessa månader. Eftersom differensen endast är en månad, bifogar han nu dokumentation för ytterligare minst sex månader med arbetsinkomst. – NN bifogar ett antal lönespecifikationer för maj – oktober samt december 2015 och januari 2016, och arbetsgivarintyg.

Nämnden har därefter inhämtat ett yttrande från CSN, genom dess rättsavdelning, av vilket det i huvudsak framgår följande. NN ansökte den 1 april 2025 om omställningsstudiestöd för att läsa tilläggsutbildning för veterinärer vid Sveriges Lantbruksuniversitet som påbörjas den 1 september 2025. Etableringsvillkoret ska därmed prövas utifrån om NN haft en tillräcklig inkomst av förvärvsarbete under minst 96 månader under en ramtid som beräknas 14 år från dagen före hans ansökan inkom till CSN, dvs. den 31 mars 2011 – den 31 mars 2025. Av uppgifterna i ärendet framgår att NN haft tillräckliga inkomster av förvärvsarbete under sammanlagt 95 månader under ramtiden. NN har emellertid anfört att han även haft tillräcklig inkomst av förvärvsarbete under de sex månader som hans avgångsvederlag avser, och som utbetalades som en engångssumma i april 2024. Rätt till omställningsstudiestöd förutsätter att den studerande har haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete i sammanlagt minst 96 månader under en ramtid om 14 år. Vid prövningen av etableringsvillkoret ska den studerandes inkomst av förvärvsarbete under en kalendermånad uppgå till en viss nivå för att månaden ska kunna tillgodoräknas den studerande. Bestämmelserna medger inga undantag från detta krav. Det är således endast de månader som Skatteverket meddelat tillräckliga arbetsinkomster som kan läggas till grund för prövningen av om den studerande uppfyller etableringsvillkoret. CSN har fått uppgift från Skatteverket att avgångsvederlaget i det aktuella ärendet är utbetalt som en engångssumma i april 2024. Avgångsvederlag är en sådan arbetsinkomst som ska medräknas i prövningen av etableringsvillkoret. I och med att det är den studerandes inkomst av förvärvsarbete under en kalendermånad som ska uppgå till en viss nivå för att månaden ska kunna tillgodoräknas, är det enligt CSN:s bedömning endast den månad som avgångsvederlaget har utbetalats som kan medräknas i prövningen. Det saknas enligt CSN:s mening utrymme enligt gällande bestämmelser att ta hänsyn till att en utbetalning av ett avgångsvederlag avser tid under månader där inkomsten inte har varit tillräckligt hög. En sådan tillämpning, där det för varje kalendermånad skulle behöva utredas från vilken månad en viss inkomst härrör sig från, är enligt CSN varken i överensstämmelse med den aktuella bestämmelsen eller dess syfte. Sammanfattningsvis anser CSN att NN inte uppfyller etableringsvillkoret i och med att han endast har arbetat i tillräcklig omfattning i sammanlagt 95 månader under hans ramtid om 14 år. CSN anser därför att överklagandet bör avslås.

NN har, sedan han fått tillfälle att komma in med synpunkter på CSN:s yttrande, bifogat ett intyg om engångsutbetalning daterat den 26 maj 2025.

Författningsbestämmelser

Lagen om omställningsstudiestöd är ändrad från och med 1 januari 2025. Av övergångsbestämmelserna (2024:1087) till ändringen i lagen om omställningsstudiestöd framgår följande.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Bestämmelserna i 6, 15, 23, 26 och 32 §§ och punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i den nya lydelsen och de nya bestämmelserna i 15 a och 15 b §§ tillämpas första gången i fråga om ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas den 1 juli 2025 eller senare.
3. För ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas före den 1 juli 2025 gäller 6, 15, 23, 26 och 32 §§ och punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i den äldre lydelsen.

Av 6 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd framgår då följande. Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som uppfyller ett etablerings- och ett aktualitetsvillkor som avser förvärvsarbete i Sverige. Etableringsvillkoret är att den studerande har haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete i sammanlagt minst 96 kalendermånader inom en ramtid om 14 år som kan beräknas tidigast från och med det kalenderår då han eller hon fyllde 19 år.

Aktualitetsvillkoret är att den studerande i sammanlagt minst 12 kalendermånader inom en ramtid om 24 månader

1. har förvärvsarbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under var och en av de 12 månaderna, eller
2. har haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete.

Med ramtid enligt andra och tredje styckena avses de 14 år respektive 24 månader som närmast har föregått den dag ansökan om omställningsstudiestöd kom in till Centrala studiestödsnämnden. Om studierna har påbörjats före den dag ansökan kom in beräknas ramtiden i stället från och med dagen före studiestarten.

Förvärvsarbete i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz får tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige.

Även förordningen om omställningsstudiestöd är ändrad från och med 1 januari 2025. Av övergångsbestämmelserna (2024:1096) till denna ändring framgår följande.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Bestämmelserna i 4 a, 5, 6-8, 10, 22, 36 och 37 §§ och punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i den nya lydelsen och de nya bestämmelserna i 8 a, 8 b och 16 a §§ tillämpas första gången i fråga om ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas den 1 juli 2025 eller senare.
3. För ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas före den 1 juli 2025 gäller 4 a, 5, 6-8, 10, 22, 36 och 37 §§ och punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i den äldre lydelsen.
4. Den upphävda paragrafen gäller fortfarande för ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas före den 1 juli 2025.

Av 4a § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd framgår följande. När ramtiden i enlighet med 6 § fjärde stycket lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd ska beräknas från och med dagen före studiestarten ska

studiestarten anses vara starten av den period med studier som den studerande ansöker om omställningsstudiestöd för.

Av 6 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd framgår följande. Vid prövning av etableringsvillkoret i 6 § andra stycket lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd får den studerande under sammanlagt högst 24 månader tillgodoräkna sig inkomst av förvärvsarbete om han eller hon har haft

1. ersättning enligt socialförsäkringsbalken i form av

- a) föräldrapenningsförmåner,
- b) graviditetspenning,
- c) närståendepening,
- d) rehabiliteringspenning,
- e) sjukpenning, eller
- f) smittbärrpenning, eller

2. ersättning till totalförsvarspliktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt i form av

- a) dagersättning, eller
- b) dagpenning.

Det som anges i första stycket gäller också för motsvarande ersättningar i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz.

Av 8 § samma förordning framgår följande. Vid prövningen av om den studerande har haft tillräckliga inkomster av förvärvsarbete för att uppfylla etableringsvillkoret eller aktualitetsvillkoret enligt 6 § andra stycket eller tredje stycket 2 lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd ska med inkomst av förvärvsarbete avses arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229).

Inkomster från förvärvsarbete inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), med undantag för Sverige, i Förenade kungariket och i Schweiz som motsvarar arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen får tillgodoräknas som inkomst i Sverige.

Av 8 a § samma förordning i här tillämplig lydelse framgår följande. Vid prövningen av etableringsvillkoret enligt 6 § andra stycket lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd ska den studerandes inkomst av förvärvsarbete under en kalendermånad uppgå till en viss nivå för att månaden ska kunna tillgodoräknas den studerande. Den nivån är minst 12,5 procent av det inkomstbasbelopp som gäller under det år inkomsterna intjänats.

Om det för ett kalenderår inte finns inkomstuppgifter om den studerande redovisade per månad i enlighet med 26 kap. 19 a och 19 b §§ skatteförfarandelagen (2011:1244) i arbetsgivardeklarationer får årsinkomsten användas för att beräkna hur många kalendermånader som ska tillgodoräknas den studerande vid prövningen av etableringsvillkoret. Den studerande får i dessa fall tillgodoräkna sig så många månader som det är möjligt att dela årsinkomsten på utan att inkomsten per månad understiger 12,5 procent av inkomstbasbeloppet. Den studerande får dock inte tillgodoräkna sig fler månader under ett kalenderår än det antal månader som ryms inom ramtiden under kalenderåret. Förordning (2024:1096).

Överklagandenämndens bedömning

Frågan i ärendet är om NN uppfyller villkoret om tillräcklig etablering på arbetsmarknaden i minst 96 månader under de senaste 14 åren.

Nämnden konstaterar att den 1 januari 2025 trädde vissa ändringar i lagen och förordningen om omställningsstudiestöd i kraft som bl.a. innebär att etableringsvillkoret endast ska prövas genom en viss minsta inkomst av förvärvsarbete. Bestämmelserna ska tillämpas för ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas den 1 juli 2025 eller senare. Ändringen innebär att etableringsvillkoret inte längre kan uppfyllas genom en viss tid med förvärvsarbete. Eftersom NN ansökan avser studier som påbörjas efter den 1 juli 2025 är således de ändrade reglerna tillämpliga.

Av lagens förarbeten prop. 2023/24:168 sid 20 framgår bland annat följande. "Villkoret att den studerande ska vara väl etablerad på arbetsmarknaden för att kunna få omställningsstudiestöd (etableringsvillkoret) ska ändras på så sätt att ett av sätten att uppfylla villkoret tas bort. Hittills har detta villkor kunnat uppfyllas antingen genom att den studerande visar att han eller hon har förvärvsarbetat en viss tid eller att han eller hon har haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete under samma tid. Ändringen innebär att den första möjligheten tas bort. Lagtexten ska också omarbetas redaktionellt så att det tydligt framgår vilka krav etableringsvillkoret respektive aktualitetsvillkoret innefattar. Regeringen bedömer att gränsen bör sänkas när det gäller vilken minsta inkomst av förvärvsarbete som ska krävas under kvalificeringstiden. Det bör inte införas någon särlösning för egenföretagare när det gäller prövningen av arbetsvillkoret".

NN ansökte den 1 april 2025 om omställningsstudiestöd för studier under perioden den 1 september 2025 – 1 september 2026. Ramtiden för etableringsvillkoret ska därför bedömas från dagen innan NN lämnade in sin ansökan till CSN, den 1 april 2025. Ramtiden i hans fall beräknas därmed från den 31 mars 2011 – 31 mars 2025.

CSN har, med stöd av 8 § förordningen om omställningsstudiestöd, inhämtat inkomstuppgifter från Skatteverket och Försäkringskassan. Enligt dessa uppgifter har NN uppfyllt villkoret under 95 av de erforderliga 96 månaderna.

NN har i sitt överklagande anført att avgångsvederlaget som betalades ut i april 2024, ska ses som arbetsinkomster under den period som avgångsvederlaget avser, dvs perioden april – oktober 2024. Som stöd för detta har NN åberopat exempelvis A-kassans beslut samt intyg om engångsutbetalning. Vidare har NN anført att månader under 2015 och 2016 ska medräknas i etableringsvillkoret.

Vid prövningen av etableringsvillkoret ska den studerandes inkomst av förvärvsarbete under en kalendermånad uppgå till en viss nivå för att månaden ska kunna tillgodoräknas den studerande. Årsinkomsten får endast användas om det för ett kalenderår inte finns uppgift från Skatteverket som visar inkomst per månad.

Gällande författningsbestämmelser medger inte heller någon möjlighet till undantags- eller skälsprövning vid prövning av etableringsvillkoret.

Överklagandenämnden bedömer i likhet med CSN att det är endast de månader som Skatteverket meddelat tillräckliga arbetsinkomster som kan läggas till grund för prövningen av etableringsvillkoret. Det aktuella avgångsvederlaget betalades ut i en engångssumma i april 2024, och det är endast den månad som avgångsvederlaget betalades ut som kan ligga till grund för beräkningen av etableringsvillkoret. Att A-kassan bedömer avgångsvederlaget på ett visst vis medför i detta fall ingen annan bedömning. Vidare kan Överklagandenämnden konstatera att Skatteverket har lämnat uppgifter om årsvisa inkomster för år 2015 och år 2016. Dessa uppgifter överensstämmer med de lönespecifikationer som NN har lämnat för denna period, och har således redan medräknas i CSN:s bedömning.

Överklagandenämnden konstaterar således att NN uppfyller etableringsvillkoret under 95 månader av kravet på 96 månader, under den aktuella ramtiden. Då har även ersättningar som kan tillgodoräknas som inkomst av förvärvsarbete beaktats.

NN har därmed, utifrån det underlag som finns i ärendet, inte gjort sannolikt att han haft tillräckliga inkomster från förvärvsarbete eller annan ersättning som kan tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige eller från ett land inom EES, Förenade kungariket eller Schweiz under minst 96 månader under de senaste 14 åren. NN uppfyller således inte etableringsvillkoret och har därmed inte rätt till omställningsstudiestöd. Överklagandet ska därför avslås.

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef samt ledamöterna Victor Holmström, Staffan Ingmanson, Gunilla Lavås, Helena Söderberg och Jenny Twana.

Föredragande: Anders Karlsson

Kopia till CSN och CSN:s rättsavdelning